

Obraćanje rektora Univerziteta u Sarajevu na 24. sjednici Skupštine Kantona Sarajevo 11. 02. 2013. godine

Gospodo predsjedavajuća, dame i gospodo zastupnici,

zahvaljujem na ukazanoj prilici da se u ime Univerziteta u Sarajevu obratim Skupštini povodom nesrazmjerno velikog tereta koji u vrijeme ekonomske krize, prema ponuđenom Nacrtu budžeta Kantona za 2013. godinu, treba ponijeti visoko obrazovanje.

Nalaz prve eksterne institucionalne evaluacije Univerziteta u Sarajevu, provedene 2004. godine od Evropske univerzitetske asocijacije u okviru projekta Vijeća Evrope i Evropske komisije, glasio je: „Kruta ocjena sadašnje situacije je da je Univerzitet u Sarajevu blokiran u svom razvoju i da je u porastu njegova irelevantnost u društvenoj zajednici.”

Senat Univerziteta je zahvalan ovom sazivu Skupštine što je prepoznao značaj jačanja javne uloge Univerziteta i programskog opredjeljenja za potpuniji doprinos društvenom razvoju, primjereno zadacima koji se u evropskom prostoru postavljaju pred vodeći univerzitet u svakoj državi. Tim je veća obaveza ukazati na neke važne implikacije ponuđenog Nacrta.

Kada je došlo do globalne recesije izazvane finansijskom krizom 2007–2008, u budžetu Evropske unije umanjene su sve stavke osim onih za obrazovanje i istraživanje. Obrazovanje i istraživanje su put za izlazak iz krize.

U 2013. godini Univerzitet u Sarajevu bi trebalo da uspješno prođe proces institucionalne i započne programsku akreditaciju. Skupština Kantona je prije tri godine¹ usvojila Elaborat o integraciji i u budžetu predvidjela 2 miliona KM za implementaciju. Od tih 2 miliona, do sada je dato samo 140 hiljada. Neispoštovana budžetska obaveza od 622.000 iz 2012. godine prenosi se samo sa 8% iznosa u 2013. godinu.

Za akreditaciju postojećih studijskih programa I, II i III ciklusa bilo bi potrebno preko 8 miliona KM. Nije predviđena niti jedna – ni u 2013, ni u 2014, ni u 2015. godini.

Vlada Kantona je 15. 11. 2012. godine donijela zaključak da će se u periodu 2013–2015. godine iz budžeta obezbijediti 3.859.082 eura za realizaciju projekta izgradnje univerzitetske biblioteke u Kampusu. U Nacrtu budžeta nema niti jedne marke u te svrhe. Nema niti bar za idejni projekt nove zgrade Ekonomskog fakulteta da bismo mogli početi ispunjavati obaveze iz potpisanog protokola o restituciji.

Umjesto toga, Kanton planira dobiti 10 miliona KM od prodaje Studentskog doma u Nedžarićima i od toga 7,5 miliona preusmjeriti u druge svrhe. Kojih 7,5 miliona? Onih 7,95 koje je Vijeće ministara zadržalo pošto je Univerzitetu bez naknade oduzeta jedna trećina prostora Kampusu, i to osam godina nakon što je uveden u grunt. Koji objekt da proda? Onaj za koji je ugovor o obnovi s UN-om potpisao rektor Univerziteta – ne Kanton, ne Studentski centar.

Kupovna moć u BiH je 31% prosjeka u EU. Naspram toga, procent izdvajanja za nauku i istraživanje nije proporcionalno, triput, nego 17 puta manji nego u EU. U BiH uopće ne

¹ 30. decembra 2009. Elaborat („Službene novine“, 37/09), a 24. februara 2010. i Akcioni plan („Službene novine“, 4/10).

postoji oblik budžetski finansiranog zaposlenog mladog istraživača-doktoranta, spram 1.147 takvih u Ljubljani ili 1.351 u Zagrebu, univerzitetima koji mimo toga imaju trostruko veći broj nastavnika nego Univerzitet u Sarajevu.

Koji se koraci predlažu za godinu u kojoj će najduža granica EU postati ona s BiH? Umanjiti sufinansiranje visokog obrazovanja za 20%! Ukoliko bi to ostalo i u Prijedlogu budžeta, to bi bio krupan korak u produbljivanje krize.

Prema podacima iz 2010. godine, sredstva Kantona učestvuju u budžetu Univerziteta sa 57,5%. Ovim smanjenjem udio osnivača pada na 46%. U kom smislu smo to mi javna ustanova, u oblasti koja je zakonski određena kao oblast od posebnog društvenog interesa?

Prosječna plaća na Univerzitetu u Sarajevu u 2012. je 1025 KM, sa ovako ponuđenim budžetom pada na 819 KM; prosječna plaća u „Pokopu“ je oko 1.400 KM (u svih deset komunalnih preduzeća u Kantonu u 2011. je bila 1.009 KM; od 3.586 zaposlenih u tim preduzećima, samo je 12,5% s višom ili visokom spremom).²

Univerzitet nema unutarnjih rezervi koje bi mogle amortizirati ovakav udar. Nije slučajno da u fiktivnoj strukturi dotacije piše da se na plaće odnosi oko 75%. Naime, poznato je da pad budžetskog finansiranja troškova poslovanja jednog univerziteta na ispod 25–30% znači stagnaciju univerziteta i blokiranost u razvoju. Kakva je naša stvarnost? Počev od te prve evaluacije, tokom deset godina, podaci o procentu rashoda za plaće u odnosu na budžetska sredstva se kreću: 92,56%, 92,69%, 91,26%, 93,28% i tako redom, a da pritom na Univerzitetu nema nijednog viška uposlenog nastavnika ni asistenta i da osnivač primjenjuje moratorij na zapošljavanje mladih asistenata iz budžeta.

Univerzitet je na sebi ponio teret produženja studijskih programa sa četiri na pet godina, dakle povećanja obaveza za 25%. U godinama kada su postojale blagodati uvođenja PDV-a, Univerzitet nije imao priliku osjetiti ih.

U investicijskim ulaganjima ništa se nije mijenjalo. Ona su sve vrijeme približno ista i, prema posljednjim dostupnim pokazateljima za 2010. godinu, iznose: 0,45% za kadrove, 1,98% za opremu i 1,85% za zgrade.

Vanjski dug BiH se od 2007. do 2011. povećao sa 3,9 mlrd na 6,7 mlrd KM. A prostor za Kampus Univerziteta i dalje izgleda onako kako izgleda.

35.000 studenata Univerziteta u Sarajevu su među onim koji će čitav svoj radni vijek otplaćivati taj dug.

35.000 studenata, uzmemo li da svaki troši po 300 KM mjesečno, u ovom Kantonu godišnje potroše 126 miliona KM. Samo kroz PDV doprinesu preko 21 milion KM godišnje.

Ovakvim umanjenjem transfera za visoko obrazovanje, kakav je predviđen u Nacrtu budžeta, teret krize prebacuje se na studente. Da bi obim i kvalitet procesa ostao isti, to znači povećanje njihovog učešća kroz školarine i druge oblike za 377 KM po studentu. Studentski parlament se već odredio prema ovakvom načinu pokrivanja gubitaka pojedinih javnih preduzeća.

² Zahvaljujem prof. dr. Berku Zečeviću, predsjedniku Sindikata Univerziteta u Sarajevu, na uporednim analizama.

Univerzitet nije tu da se koriste njegovi novci, nego da se koristi njegova pamet.

Instruktivno bi bilo doći do vrijednosti, u apsolutnim iznosima, uloženi u obnovu i održavanje objekata, opremanje, upošljavanje nedostajućeg kadra, sve iz vlastitih prihoda Univerziteta.

Dame i gospodo zastupnici,

Skupština Kantona Sarajevo je prije 14 godina preuzela osnivačka prava nad Univerzitetom u Sarajevu.

Jednoglasno usvajajući amandmane na Ustav Kantona na prošloj sjednici, na ponos svih građana ste pokazali da je Kanton Sarajevo spreman da prednjači, kako mu to i priliči, u poštivanju i promicanju evropskih standarda.

Od ovog saziva Skupštine Univerzitet očekuje da, dosljedno evropskoj opredijeljenosti, donese zakonska rješenja koja će (prema modelu u razvijenim zemljama) implementirati obavezu Bosne i Hercegovine iskazanu Okvirnim zakonom o prihvatanju evropskih strateških ciljeva u oblasti visokog obrazovanja izraženih u Deklaraciji iz Bolonje.

Institucionalna autonomija je prva od temeljnih karakteristika evropskog prostora visokog obrazovanja.

Da bismo mogli kvalitetno ispunjavati svoju odgovornost za razvoj bosanskohercegovačkog društva, a te se odgovornosti niti možemo niti hoćemo odreći, očekujemo sklapanje stabilnog ugovora o sufinansiranju na period od tri do pet godina, pri čemu stepen učešća osnivača u budžetu Univerziteta sigurno ne može biti 46%.

Saglasno programu rada i razvoja Univerziteta koji je Senat usvojio, spremni smo intenzivno sarađivati na optimizaciji dostupnih sredstava, uspostavi transparentnosti i podizanju pravičnosti kroz drugačiji model finansiranja, osmišljavanju sistemskih rješenja i olakšica što će osloboditi inicijativnost i kreativnu energiju Univerziteta u Sarajevu i omogućiti Univerzitetu da bude uspješniji u pribavljanju sredstava koja mu osnivač nije u mogućnosti pružiti.